

Vaktijdschriften op Internet

G. PIETERS

Van de vele mogelijkheden om informatie via Internet in huis te halen is die om vaktijdschriften te raadplegen via het World Wide Web een van de meest interessante. Er zijn echter grote verschillen in de gebruikersvriendelijkheid en de hoeveelheid (inhoudsopgave, abstracts, volledige artikelen) en aard van de beschikbare informatie bij de verschillende on-line-versies van medische en psychiatrische tijdschriften. Daarnaast verschillen de on-line-versies van artikelen ook in meerwaarde ten opzichte van de klassieke (papieren) versies. Sommige bieden extra zoekmogelijkheden, toegang tot referenties via hyperlinks, alert services, on-line-discussie, enzovoort.

Ook in kosten zijn er tamelijk grote verschillen. Internet is in de lage landen nu wel overall tegen lokale telefoontarieven toegankelijk, en de tarieven voor een abonnement blijven dalen, maar om de informatie van sommige sites te plukken moet je betalen, of toch geabonneerd zijn op het papieren tijdschrift. Een alternatief is sponsoring door de farmaceutische industrie, in de vorm van wachtwoorden die door de industrie worden uitgedeeld, of van het aanbrengen van banners met reclameboodschappen. Daarbij is het technologisch mogelijk (door middel van cookies) bezoekers van websites juist die reclameboodschappen te tonen die betrekking hebben op hun interessegebied.

In deze bijdrage, de eerste in een reeks over psychiatrische sites op Internet, beschrijven we de sites van enkele algemeen-medische en psychiatrische tijdschriften. Ook bespreken we enige psychiatrische tijdschriften die enkel online bestaan en kijken we nog even in het eigen taalgebied. Eerst geven we enkele tips voor het vinden van deze websites.

HOE EEN WEBSITE TE VINDEN?

Om Internetadressen of URL's (Universal Resource Locators) van tijdschriften te vinden (zie tabel 1), kan de geïnteresseerde vakgenoot natuurlijk gebruikmaken van 'zoekmachines'. Dan wordt echter ook onmiddellijk duidelijk wat bedoeld wordt met de uitspraak dat je op Internet door de bomen het bos niet meer ziet. Bij het opgeven van 'Journal of Clinical Psychiatry' als zoekterm kregen we 451 hits, waaronder een groot aantal sites van bibliotheken die dat tijdschrift in voorraad hebben. De eenvoudigste manier om de site van een tijdschrift te vinden is de papieren versie te raadplegen. Daarnaast vind je deze URL's nogal eens in boeken en artikelen over psychiatrie op Internet (Pieters 1997; Warren e.a. 1997) en door mondreclame. Steeds meer vaktijdschriften hebben een rubriek waarin relevante websites worden gesignaleerd. Wie deze weg bewandelt, zal ondervinden dat adressen op Internet nogal eens veranderen, waarbij op het oude adres soms wel, maar dikwijls ook niet een verwijzing naar het nieuwe adres te vinden is. Regelmatig updaten van bladwijzers of favorieten is dan ook de boodschap. Daarnaast zijn er een aantal websites die hyperlinks naar (psychiatrische) tijdschriften bevatten. Ook hiervan is de oogst erg wisselend. Bij mijn zoektocht naar on-line-versies van de tien psychiatrische tijdschriften met de hoogste impactfactor maakte ik gebruik van enkele van deze sites. Via de (gesponsorde) Futurcom-website, met een speciale sectie 'psychiatrische tijdschriften', kon ik nog niet de helft van de gezochte tijdschriften vinden. Iets beter scoorde de 'lijst van elektronische tijdschriften' van de PsychHome-website van het

TABEL 1

WEBSITE	URL
HOE EEN WEBSITE TE VINDEN?	
Cyberfax	http://www.cyberfax-med.com
Futurcom	http://www.futur.com
PsychHome	http://psych.hanover.edu/Krantz/journal.html
Psychweb psychological journals	http://www.psywww.com/resource/journals.htm#bare
Sciencekomm	http://www.sciencekomm.at/
ALGEMEEN-MEDISCHE TIJDSCHRIFTEN	
British Medical Journal	http://www.bmj.com/
Journal of the American Medical Association	http://www.ama-assn.org/public/journals/jama/jamahome.htm
New England Journal of Medicine	http://www.nejm.org/content/scripts/access/login.asp
The Lancet	http://www.thelancet.com/newlancet/
PSYCHIATRISCHE TIJDSCHRIFTEN	
American Journal of Psychiatry	http://intl-ajp.psychiatryonline.org/
Archives of General Psychiatry	http://www.ama-assn.org/public/journals/psyc/psychome.htm
British Journal of Psychiatry	http://www.rcpsych.ac.uk/pub/bjp.htm
International Journal of Psychoanalysis	http://www.ijpa.org/
Journal of Clinical Psychiatry	http://www.allenpress.com/catalogue/index/j-of-clin-psych/index.html
Journal of Clinical Psychopharmacology	http://www.lww.com/cgiin/wwonline.storefront/1146742193/Product/View/0271-0749
Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry	http://www.jnnp.bmjournals.com
Journal of the Experimental Analysis of Behavior	http://www.envmed.rochester.edu/wwwrap/behavior/jeab/jeabhome.htm
Psychosomatic Medicine	http://www.electricti.com/-medicine/pm.htm
Schizophrenia Bulletin (via Medscape)	http://www.medscape.com/govmt/NIMH/SchizophreniaBulletin/public/about.SB.html
Schizophrenia Research	http://www.elsevier.com:80/inca/publications/store/5/0/6/0/9/1/
ON-LINE-TIJDSCHRIFTEN	
Prevention and Treatment	http://journals.apa.org/prevention
Psyche	http://psyche.cs.monash.edu.au/
Psychiatry On-line	http://www.cityscape.co.uk/users/ad88/psych.htm
Psychnews	http://www.cmhc.com/pni/
Psychology	http://www.princeton.edu/~harnad/psyc.html
BIJZONDER	
Gedragstherapie	http://home.wxs.nl/~tgth/
Tijdschrift voor Geneeskunde	http://www.niwi.knaw.nl/guests/ntvg/ntvg-search.html
Uitgeverij Boom	http://www.uitgeverijboom.nl

Amerikaanse Hanover College, maar daar maakt een zeer groot aantal tijdschriften van zeer verschillende kwaliteit (weliswaar alfabetisch geordend) het zoekwerk meer omslachtig. De Cyberfax-site biedt dan weer, met een door farmaceutische sponsoring te verkrijgen wachtwoord, toegang tot uitgebreide lijsten van algemeen-medische en neuropsychiatrische(!) tijdschriften. Het gesponsorde wachtwoord zou ook toegang verlenen tot websites waarvoor normaliter betaald dient te worden. Het beste resultaat behaalde ik op de (Oostenrijkse) Sciencekomm-website, onder het trefwoord 'psychiatrie', waar acht (van de negen) sites probleemloos konden worden gelokaliseerd. Ook de *psychological journals*-pagina van Psychweb bleek hier goed bruikbaar.

ALGEMEEN-MEDISCHE TIJDSCHRIFTEN

Bij de algemeen-medische tijdschriften is het *eBMJ*, de elektronische versie van het *British Medical Journal*, op dit ogenblik onze absolute favoriet. Hier heeft de lezer, in een overzichtelijke, gebruikersvriendelijke en grafisch aantrekkelijke website, zonder extra kosten (er is wel uitdrukkelijk, maar naar ons gevoel niet storend, farmaceutische sponsoring aanwezig), de volledige inhoud van het tijdschrift ter beschikking. De artikelen kunnen worden geraadpleegd vanuit de inhoudsopgave, waarbij de surfer de keuze heeft om slechts de samenvatting te raadplegen, de volledige tekst of (in sommige gevallen) een uitgebreide versie, met bijkomende gegevens die niet in het papieren tijdschrift zijn opgenomen.

Daarnaast is er een groot aantal extra's, die de elektronische versie een bijkomende waarde geven. Zo is het mogelijk om door middel van één muisklik onmiddellijk op de inhoud van een artikel te reageren; de snelle elektronische reacties op een artikel te raadplegen; gerelateerde artikelen op te roepen; geïnformeerd te worden wanneer andere artikelen verschijnen die dit artikel citeren; een Medline-search uit te voeren naar artikelen van dezelfde auteur(s); de referen-

tiegegevens in te voeren in Citation Manager-software; vanuit de referentielijst de abstracts (en soms zelfs de volledige tekst) van geciteerde artikelen te raadplegen via Medline; figuren en tabellen op groot formaat te raadplegen; en via e-mail contact te leggen met de auteur.

Verder bestaat de mogelijkheid om in één nummer, of in alle elektronisch beschikbare nummers (dus vanaf januari 1996), een zoekopdracht uit te voeren. Via de alert service kan de bezoeker vragen per e-mail geïnformeerd te worden wanneer in het tijdschrift een artikel verschijnt over een onderwerp van zijn keuze. Daarnaast besteedt het tijdschrift ook veel aandacht aan medische toepassingen van de nieuwe media, met bijvoorbeeld een recent goed onderzoeksartikel over evaluatiecriteria voor medische websites (Kim e.a. 1999). Enige tijd geleden weigerden drie van 's werelds grootste algemeen-medische tijdschriften een (betaalde) advertentie van het *eBMJ* op te nemen, waarin de nadruk wordt gelegd op de kosteloze toegang tot de volledige inhoud (en meer) van het *BMJ*. Deze eigen advertentie, met een ironische(?) verwijzing naar censuur en een oproep om de boodschap ervan via e-mail verder te verspreiden, verscheen vervolgens prompt op de *eBMJ*-website.

Ten slotte experimenteert het *eBMJ* ook met *on line peer review*: een ter publicatie aangeboden artikel wordt, met toestemming van de auteurs (en met de waarschuwing dat het waarschijnlijk zal worden afgewezen, zoals vijf van de zes aldus beoordeelde artikelen), op de site ter beschikking gesteld, waarbij elke geïnteresseerde zijn commentaar kwijt kan en dat van andere beoordelaars kan raadplegen. Het artikel wordt ook op de gebruikelijke manier beoordeeld, en uiteindelijk verschijnen ook deze beoordelingen, samen met de redactionele beslissing die op de twee beoordelingsvormen gebaseerd is, op de site. Deze vorm van peer review roept uiteraard heel wat vragen en problemen op, getuige onder andere de vele waarschuwingen in verband met copyright bij het – nog niet gepubliceerde, maar reeds aan vele kritische lezers blootgestelde – artikel.

Ook de drie hierna besproken algemeen-medische tijdschriften bieden geïnteresseerden de mogelijkheid om per e-mail de inhoudsopgave van het nieuwe nummer te ontvangen. Wie van deze dienst gebruikmaakt voor een aantal tijdschriften, zal opnieuw ondervinden dat een teveel aan informatie deze onbruikbaar dreigt te maken. Zoals bijna alle sites van tijdschriften bevatten ook deze administratieve gegevens over abonnementen, advertenties en publicatierichtlijnen voor potentiële auteurs. Het *New England Journal of Medicine* (NEJM) toont op zijn website de inhoudsopgave van het laatste nummer, met abstracts en auteursgegevens. De volledige teksten zijn slechts te raadplegen door abonnees, met uitzondering van redactionelen en bepaalde korte bijdragen, die wel volledig ter beschikking staan van alle bezoekers. Verder wordt de mogelijkheid geboden om door een zoekopdracht alle nummers van het tijdschrift vanaf 1990 te doorzoeken, met dezelfde beperkingen wat betreft de beschikbaarheid van teksten.

De website van het *Journal of the American Medical Association* (JAMA), ziet er ook uitstekend uit. Deze site biedt dezelfde informatie als het NEJM, maar zonder de mogelijkheid om de volledige tekst van alle artikelen te raadplegen. Redactionelen, geselecteerde artikelen en boekbesprekingen zijn wel in full-text-versie beschikbaar. Daarnaast omvat de site ook nog extra pagina's over verschillende onderwerpen als HIV/AIDS, women's health, enzovoort, met telkens bijdragen, informatiefolders, hyperlinks en andere hulpmiddelen zowel voor professionelen als voor patiënten. Recent werd ook een discussierubriek, JAMA-forum, gestart.

De website van *The Lancet* ten slotte biedt toegang tot de volledige artikelen voor abonnees, en beperkte toegang voor wie zich (kosteloos) inschrijft en zo een wachtwoord verkrijgt.

PSYCHIATRISCHE TIJDSCHRIFTEN

Voor de psychiatrische tijdschriften gingen we op zoek naar elektronische versies van de tien

tijdschriften met de hoogste impactfactor. Van negen daarvan vonden we vrij snel een on-line-versie. Alleen *Neuropsychopharmacology* konden we op het w w w niet lokaliseren. Daarnaast vonden we van *Schizophrenia Research*, *Psychosomatic Medicine*, het *Journal of Clinical Psychopharmacology*, en het *Journal of Clinical Psychiatry* slechts een summiere vermelding van een aantal basale gegevens zoals abonnementsprijs, informatie voor adverteerders, enzovoort, in de websites van de uitgeverijen van deze tijdschriften. *The British Journal of Psychiatry* geeft verder wel de inhoudsopgaven vanaf jaargang 1996, zonder echter de mogelijkheid om abstracts of artikelen te raadplegen. Vanaf eind maart 1999 bleek, voor een niet nader gedefinieerde proefperiode gratis, het *Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry* over een website te beschikken die qua opmaak een spiegelbeeld is van het eBMJ, en de eJNNP wordt genoemd. Vrijwel alle functies die bij het eBMJ werden beschreven, zijn hier ook aanwezig, met onder meer volledige teksten van artikelen vanaf juli 1997.

Schizophrenia Bulletin is bereikbaar via de Medscape-website, waarvoor je een gratis wachtwoord kunt aanvragen. Hier krijg je toegang tot de volledige tekst van de artikelen. De Medscape-site, waarvoor de onlangs ontslagen JAMA-hoofdredacteur George Lundberg nu de redactionele verantwoordelijkheid draagt, biedt overigens gratis toegang tot een aantal interessante zoekopties en bijkomende informatie, zoals de publicatie van behandelingsrichtlijnen, klinische lessen en discussiegroepen over psychiatrische onderwerpen.

The American Journal of Psychiatry biedt, na lange tijd een zeer onaantrekkelijke en weinig informatieve site te hebben gehad, nu echt kwaliteit aan, en nog wel volledig gratis. Dit laatste duurt echter niet lang meer, want de redactie heeft al aangekondigd dat tegen het einde van de proefperiode (het einde van de lente), mogelijk dus al bij het verschijnen van deze bijdrage, de toegang tot de volledige website voorbehouden zal zijn aan APA-leden en instellingen of indivi-

duen met een abonnement. Extra's betreffen hier de aankondiging van toekomstige artikelen, volledige tekst van artikelen vanaf januari 1996 en uitgebreide zoekmogelijkheden.

Het tijdschrift met de hoogste impactfactor, de *Archives of General Psychiatry*, heeft eveneens een website met per nummer (vanaf juli 1995) één volledig artikel en de abstracts van de overige artikelen, de lijst van auteurs met hun aanklikbaar e-mailadres en ingezonden brieven. Verder nog zoekmogelijkheden, verwijzingen naar psychiatrische bijdragen in andere AMA-tijdschriften en hyperlinks naar andere psychiatrie-gerelateerde websites. Tevens bestaat de mogelijkheid via e-mail *letters to the editor* te versturen. Op het ogenblik van het schrijven van deze bijdrage wordt een discussiegroep aangekondigd.

Naast de tijdschriften uit deze top-tien noemen we graag nog enige periodieken met interessante rubrieken. Zo heeft het *International Journal of Psychoanalysis* sinds lang een zeer aantrekkelijke en rijk gestoffeerde website, waarop steeds één artikel van elk nummer elektronisch ter discussie wordt gesteld. Geïnteresseerden kunnen deze discussie op de website lezen, deze volledig downloaden of kunnen (na registratie) de reacties via e-mail opgestuurd krijgen. Een samenvatting van deze soms erg interessante discussies wordt, na afsluiting ervan, in het tijdschrift gepubliceerd. Nieuw is ook een elektronisch prikbord, waarop allerlei vragen over psychoanalyse kunnen worden gesteld.

Het *Journal of the Experimental Analysis of Behavior* biedt audio-files en videoclips aan. Bij de geluidsfragmenten vindt de bezoeker onder meer een ongeveer één minuut durende omschrijving van operante conditionering door Skinner, terwijl videofragmenten (jammer genoeg nogal omslachtig om te downloaden) beelden van laboratoriumexperimenten tonen.

ON-LINE-TIJDSCRIFTEN

Sinds enige tijd zijn er ook een aantal elektronische psychiatrische tijdschriften, waarvan

geen papieren versie bestaat. De meeste van deze tijdschriften hebben ook een 'alert'-functie, die geïnteresseerden informeert over nieuw verschenen nummers. Sommige elektronische tijdschriften kan men zich zelfs helemaal laten opsturen via e-mail.

Prevention & Treatment is een peer-reviewed elektronisch tijdschrift, gesponsord door de American Psychological Association, en is (voorlopig) nog kosteloos te raadplegen. De bedoeling is om zowel theoretische bijdragen als overzichten en empirisch onderzoek over psychotherapeutische en biologisch-psychiatrische interventies (of de combinatie ervan) te publiceren. Deze gaan vergezeld van de peer reviews van de artikelen, met de reacties daarop van de auteurs. Tevens wordt een publieke en vrije (dus niet aan peer review onderworpen) discussie van de artikelen gevoerd via de website. Het eerste nummer bevatte een (zeer kritische) meta-analyse over het effect van antidepressiva, het tweede een bijdrage over controlegroepen bij psychotherapie- en -farmacaonderzoek. Kwalitatief hoogstaand, polemisch materiaal, en voorlopig het enige tijdschrift in zijn soort dat ons tot regelmatig bezoeken van de website uitnodigt.

Psychology is een interdisciplinair elektronisch tijdschrift, gesponsord door diezelfde American Psychological Association, met eveneens bijdragen die aan peer review zijn onderworpen. Hier komen meer diverse, en eerder 'psychologische' onderwerpen aan bod. *Psyche* is eveneens peer-reviewed en richt zich op de interdisciplinaire exploratie van het bewustzijn, en de relatie daarvan met de hersenen.

Psychiatry On-line is het oudste on line medische tijdschrift. Het bestaat sinds 1994(!). Het is peer-reviewed, en biedt naast reguliere artikelen ook boekbesprekingen, lijsten van bijwerkingen van farmaca, hyperlinks naar allerlei psychiatrische sites, enzovoort. *Psychnews* biedt een aantal goed toegankelijke, voor een breed publiek geschreven beschouwende artikelen over psychologie, psychiatrie en andere sociale wetenschappen, en daarnaast polemische redactionelen en

korte bijdragen, een overzicht van de inhoud van psychiatrische en psychologische discussiegroepen, een kalender van symposia en vacatures. Wijzelf maken slechts weinig gebruik van de mogelijkheid van deze elektronische tijdschriften. Daarbij speelt allicht de onduidelijkheid over de kwaliteit en kwaliteitsbewaking ervan een rol. *Prevention and treatment* vormt daarop een uitzondering, mede door de faam van een aantal redacteurs.

BIJ ON S

In de lage landen zijn vaktijdschriften nog niet echt doorgestoten naar Internet. Wel bestaat de mogelijkheid de inhoudsopgaven vanaf 1986 van het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* te raadplegen, met de mogelijkheid voor een (eenvoudige) zoekopdracht; ook kunnen artikelen online besteld worden. *Gedragstherapie* heeft eveneens een website, waarop je de inhoudsopgaven en de (Engelstalige) abstracts kunt lezen. Wie het *Tijdschrift voor Psychiatrie* opzoekt, vindt op de website van de uitgever wel zeer summiere informatie. We hopen dat hierin binnen niet al te lange tijd verandering komt.

De auteur bedankt dr. R. van der Mast voor haar suggesties en commentaar bij een eerdere versie van deze bijdrage.

LITERATUUR

- Kim, P., Eng, T.R., Deering, M.J., e.a. (1999). Published criteria for evaluating health related web sites: Review. *British Medical Journal*, 318, 647-649.
- Pieters, G. (1997). Psychiatrie op Internet. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 39, 1, 4-10.
- Warren, B., Kramer, T., Hyler, S.E., e.a. (1997). Using the Internet. In L.J. Dickstein, M.B. Riba & J.M. Oldham (red.), *Computers, the patient, and the psychiatrist*. Review of Psychiatry, 16. Washington D C: American Psychiatric Press.

AUTEUR

G. PIETERS is diensthoofd gedragstherapie in het UC St. Jozef te Kortenberg en hoofdgeneesheer van het Universitair Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg te Leuven.
Correspondentieadres: UC St. Jozef, Leuvensesteenweg 517, 3070 Kortenberg (België).

Het artikel werd voor publicatie geaccepteerd op 22-3-1999.